

NAMANGAN DAVLAT
UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2026-2]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427



09.00.00-FALSAFA
journal.namdu.uz
PHILOSOPHICAL

Tursunboy Ergashev,
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti mustaqil tadqiqotchisi

VATANPARVARLIK FALSAFASI VA UNING O'ZBEKISTON YOSHLARI BARQAROR DUNYOQARASHINI RIVOJLANTIRISHDAGI O'RNI

Annotatsiya: Maqolada vatanparvarlik falsafasi global ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar sharoitida yoshlarning barqaror ongini shakllantirishning aksiologik va mafkuraviy asosi sifatida ko'rib chiqiladi. Vatanparvarlik hissiy-ritorik emas, balki ratsional-falsafiy yo'nalishda – shaxsning ichki butunligi, ijtimoiy mas'uliyati va milliy identiklik barqarorligini ta'minlovchi qadriyatlar tizimi sifatida tahlil etiladi. Globallashuv, axborot xatarlari va yoshlarga oid davlat siyosati sharoitida O'zbekiston yoshlarining vatanparvarlik dunyoqarashini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Falsafiy jihatdan anglangan vatanparvarlik jamiyat ma'naviy va ijtimoiy barqarorligining muhim omili sifatida namoyon bo'ladi, degan xulosaga kelinadi.

Kalit so'zlar: vatanparvarlik, falsafa, yoshlar, dunyoqarash, milliy o'zlik, barqarorlik, O'zbekiston.

Турсунбой Ергашев
независимый исследователь Национального университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека.

ФИЛОСОФИЯ ПАТРИОТИЗМА И ЕЕ РОЛЬ В ФОРМИРОВАНИИ УСТОЙЧИВОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ У МОЛОДЕЖИ УЗБЕКИСТАНА

Аннотация: В статье рассматривается философия патриотизма как аксиологическая и идеологическая основа формирования устойчивого сознания молодежи в контексте глобальных социально-культурных изменений. Патриотизм анализируется не в эмоционально-риторическом, а в рационально-философском направлении – как система ценностей, обеспечивающая внутреннюю целостность личности, социальную ответственность и стабильность национальной идентичности. Особое внимание уделяется специфике развития патриотического мировоззрения молодежи Узбекистана в контексте глобализации, информационных рисков и государственной политики в отношении молодежи. Сделан вывод о том, что философски осмысленный патриотизм проявляется как важный фактор духовной и социальной стабильности общества.

Ключевые слова: патриотизм, философия, молодежь, мировоззрение, национальная идентичность, стабильность, Узбекистан.

Tursunboy Ergashev,
Independent Researcher, National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek

THE PHILOSOPHY OF PATRIOTISM AND ITS ROLE IN DEVELOPING A SUSTAINABLE WORLDVIEW OF UZBEKISTAN'S YOUTH

Abstract: The article considers the philosophy of patriotism as an axiological and ideological basis for the formation of a stable consciousness of young people in the context of global socio-cultural changes. Patriotism is analyzed not in an emotional-rhetorical, but in a rational-philosophical direction - as a system of values that ensures the internal integrity of the individual, social responsibility and the stability of national identity. Special attention is paid to the specific features of the development of the patriotic worldview of the youth of Uzbekistan in the context of globalization, information risks and state policy regarding youth. It is concluded that philosophically understood patriotism is manifested as an important factor in the spiritual and social stability of society.

Keywords: patriotism, philosophy, youth, worldview, national identity, stability, Uzbekistan.

Ijtimoiy rivojlanishning hozirgi bosqichi globallashuv, raqamlashtirish va ijtimoiy institutlarning o'zgarishi jarayonlari bilan bog'liq bo'lgan qadriyatlar va dunyoqarash yo'nalishlari tizimida chuqur o'zgarishlar bilan tavsiflanadi. Bu jarayonlar o'ziga xoslik va hayotiy ustanovkalarni faol shakllantirish bosqichida bo'lgan ijtimoiy guruh sifatida yoshlarga alohida ta'sir ko'rsatadi. Axborot to'yinganligi va madaniy xilma-xillik sharoitida dunyoqarashning

parchalanishi, barqaror qadriyat yo'nalishlarining yo'qolishi va ijtimoiy mas'uliyat hissining zaiflashishi xavfi ortib bormoqda.

Bunday vaziyatda vatanparvarlikni falsafiy anglash alohida dolzarblik kasb etadi. Vatanparvarlik falsafiy tushunchada hissiy-irratsional bog'liqlik yoki mafkuraviy tuzilma sifatida emas, balki shaxsning davlat, jamiyat va tarixiy-madaniy makonga munosabatini ifodalovchi ongli qadriyatli-dunyoqarashli pozitsiyasi sifatida namoyon bo'ladi. Aynan shunday ratsional-aksiologik o'lchamda vatanparvarlik dunyoqarashning ichki barqarorlashtiruvchisi vazifasini bajara oladi va yoshlar ijtimoiy yetukligining asosi bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi uchun yoshlarning barqaror dunyoqarashini shakllantirish muammosi amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy islohotlar sharoitida strategik ahamiyatga ega. Davlatning strategik va me'yoriy hujjatlarida inson kapitalini rivojlantirish, fuqarolik mas'uliyatini kuchaytirish, dunyoviylik, huquqiy davlat va ijtimoiy birdamlik tamoyillariga asoslangan milliy o'zlikni anglashni shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, vatanparvarlik jamiyatni jipslashtirish va davlatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shadigan fuqarolik madaniyatining muhim unsuri sifatida qaraladi.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarda vatanparvarlik muammosiga katta qiziqish bilan qaralishiga qaramay, uning yoshlar barqaror dunyoqarashini shakllantirishdagi rolini falsafiy tahlil qilish, ayniqsa, zamonaviy globallashuv muammolariga bog'liq holda yetarlicha ishlab chiqilmagan. Bu esa vatanparvarlikning aksiologik va mafkuraviy asoslariga murojaat qilish, uning mohiyat xususiyatlari va ijtimoiy-falsafiy salohiyatini ochib berish zaruratini keltirib chiqaradi.

Falsafiy diskursda vatanparvarlik ona zaminga yoki davlat ramzlariga hissiy bog'lanishdan tashqari murakkab va ko'p qirrali hodisa sifatida qaraladi. Aksiologik o'lchovda vatanparvarlik shaxsning o'zi a'zosi bo'lgan siyosiy, madaniy va tarixiy hamjamiyatga ongli munosabatini ifodalovchi barqaror qadriyat yo'nalishidir. Ushbu yondashuv vatanparvarlikni shaxsning ijtimoiy o'ziga xosligi va axloqiy ko'rsatmalarini shakllantiruvchi dunyoqarash tuzilmasining elementi sifatida talqin qilish imkonini beradi.

Ijtimoiy falsafa nuqtayi nazaridan vatanparvarlik shaxsning jamiyat va davlatga integratsiyalashuvini ta'minlovchi jamoaviy o'ziga xoslik shakli sifatida namoyon bo'ladi. U individual ong va ijtimoiy farovonlik, adolat, huquq-tartibot, tarixiy vorislik kabi umuminsoniy qadriyatlar o'rtasidagi bog'liqlikni ifodalaydi. Shu ma'noda vatanparvarlik universal qadriyatlarning aksi emas, balki ularni muayyan ijtimoiy-madaniy makonda ro'yobga chiqarishning muayyan shaklidir.

Vatanparvarlikning muhim falsafiy jihati uning me'yoriy-axloqiy mazmunidir. Vatanparvarlik burch, mas'uliyat va xizmat kategoriyalarini o'z ichiga oladi, ular falsafiy an'anada axloqiy harakatning asoslari sifatida qaraladi. Biroq, tashqaridan kiritilgan axloqiy imperativdan farqli o'laroq, vatanparvarlik jamiyat va davlat qadriyatlarini ongli ravishda qabul qilishga asoslangan shaxsning ichki motivatsiyasini o'z ichiga oladi.

Falsafiy mazmunga ega bo'lgan vatanparvarlik bilan uning mafkuralashtirilgan shakllari o'rtasidagi farqni ta'kidlash lozim. Agar birinchi holatda vatanparvarlik oqilona tanlov va tanqidiy fikrlashga asoslansa, ikkinchi holatda u insonparvarlik mazmunini yo'qotib, dogmatik tus olishi mumkin. Vatanparvarlik falsafasi milliy qadriyatlarga sodiqlik va shaxs erkinligini hurmat qilish o'rtasidagi muvozanatni saqlash zarurligidan kelib chiqadi, bu ayniqsa zamonaviy plyuralistik jamiyat sharoitida muhimdir.

Vatanparvarlik falsafiy kategoriya sifatida shaxsning qadriyatli yaxlitligini va uning ijtimoiy voqelikka qo'shilishini ta'minlaydigan aksiologik jihatdan boy dunyoqarashni ifodalaydi. Uni anglash ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik yetukligining chuqur asoslarini aniqlash imkonini beradi, bu esa yoshlar dunyoqarashining shakllanish jarayonlarini tahlil qilishda prinsipial ahamiyatga ega.

Yoshlarning barqaror dunyoqarashi ijtimoiy voqelikni yaxlit idrok etish va noaniqlik sharoitida yo'naltirishni ta'minlashga qodir bo'lgan ichki muvofiqlashtirilgan qadriyatlar tizimining mavjudligi bilan tavsiflanadi. Bunda vatanparvarlik individual hayotiy maqsadlarni jamiyat va davlat manfaatlari bilan bog'lovchi mazmuniy va qadriyatli integrator vazifasini bajaradi.

Yoshlar uchun vatanparvarlik ijtimoiylashuvning muhim omili bo'lib, mamlakatning tarixiy va madaniy rivojlanishiga daxldorlik hissini shakllantirishga yordam beradi. Milliy hamjamiyatga mansublikni anglash dunyoqarash barqarorligini mustahkamlaydi, buzg'unchi mafkuraviy ko'rsatmalar va qadriyat nigilizmi ta'sirini kamaytiradi. Vatanparvarlik bu jihatdan nafaqat hissiy, balki fuqarolik identikligining ratsional-refleksiv asosini ham shakllantiradi.

Falsafiy jihatdan anglangan vatanparvarlik yoshlarda shaxsiy erkinlikni ijtimoiy mas'uliyat bilan bog'lash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. U shaxsning o'z-o'zini anglashi ijtimoiy kontekstdan tashqarida mumkin emasligi haqidagi tushunchani shakllantiradi va ijtimoiy ahamiyatga ega vazifalarni hal qilishda ishtirok etishni nazarda tutadi. Bu esa yoshlar dunyoqarashiga me'yoriy yo'nalganlik va qadriyatli barqarorlik baxsh etadi.

Globallashuv va raqamli muhit sharoitida vatanparvarlik yoshlarga axborot oqimlarini tanqidiy idrok etish va manipulyatsion ta'sirlarga qarshi turish imkonini beruvchi himoya mexanizmi vazifasini ham bajaradi. Barqaror vatanparvarlik qadriyatlarining mavjudligi parchalangan o'ziga xoslikning shakllanish xavfini kamaytiradi va dunyoqarash yaxlitligini saqlashga yordam beradi.

Shunday qilib, vatanparvarlik yoshlarning barqaror dunyoqarashini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi, shaxs ongi va ijtimoiy qadriyatlar o'rtasidagi bog'lovchi bo'g'in vazifasini bajaradi. Uni falsafiy anglash va maqsadga muvofiq rivojlantirish hozirgi sharoitda ijtimoiy yetuk, mas'uliyatli va qadriyatli yoshlarni tarbiyalashning zaruriy shartidir.

Globallashuv obyektiv va ko'p o'lchovli jarayon sifatida ijtimoiy ong shakllari, jumladan, vatanparvarlik dunyoqarashi transformatsiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Transmilliy kommunikatsiyalarning kengayishi, madaniy almashinuvlarning jadallashuvi va global axborot oqimlarining ustunligi, ayniqsa, yoshlar muhitida o'ziga xoslikni shakllantirishning an'anaviy mexanizmlarining o'zgarishiga olib kelmoqda. V usloviyax globalnogo kulturnogo prostranstva patrioticheskoye soznaniye podvergayetsya peresmysleniyu, neredko teryaya prejnyuyu normativnuyu i sernostnuyu ustoychivost.

Globallashuvning asosiy muammolaridan biri qadriyatlarning nisbiylashuvi bo'lib, bunda milliy va fuqarolik yo'nalishlari o'zini anglash va muvaffaqiyatning universal modellari bilan raqobatlashadi. Yoshlar uchun bu mas'uliyatning jamoaviy shakllaridan hayotiy loyihalashning individual strategiyalariga urg'u berishda ifodalanadi. Natijada vatanparvarlik, agar u ratsional falsafiy asoslanmagan bo'lsa, dunyoqarashning ikkilamchi yoki fakultativ elementi sifatida qabul qilinishi mumkin.

Yoshlar ijtimoiylashuvining asosiy makoniga aylanib borayotgan raqamli muhit vatanparvarlik ongining transformatsiyasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar va media platformalar ijtimoiy voqelikning parchalangan idrokini shakllantiradi, bunda milliy o'ziga xoslik ko'pincha global madaniy kodlarga o'z o'rmini bo'shatib beradi. Bunday sharoitda vatanparvarlik ma'no chuqurligini yo'qotish va ramziy yoki deklarativ darajaga tushirish xavfiga duch keladi.

Falsafiy jihatdan globallashuv vatanparvarlikni yopiq va turg'un kategoriya sifatida emas, balki ochiq dunyo sharoitiga moslasha oladigan dinamik dunyoqarash fenomeni sifatida qayta idrok etishni taqozo etmoqda. Zamonaviy vatanparvarlik milliy qadriyatlarga sodiqlikni madaniyatlararo muloqotga ochiqlik bilan uyg'unlashtirishi kerak, bu esa uning insonparvarlik mazmuni va yoshlar uchun dolzarbligini saqlab qolish imkonini beradi.

O'zbekiston Respublikasida yoshlarning vatanparvarlik dunyoqarashini shakllantirish faol islohotlar va barqaror rivojlanishga strategik yo'naltirilgan o'ziga xos milliy va ijtimoiy-siyosiy kontekstda amalga oshirilmoqda. Ushbu sohadagi davlat siyosati milliy o'zlikni anglash va zamonaviy dunyoga ochiqlikni uyg'unlashtira oladigan, ijtimoiy mas'uliyatli, intellektual rivojlangan va fuqarolik faol yoshlarni tarbiyalashga qaratilgan.

Bu jarayonda O'zbekiston Respublikasining strategik va me'yoriy hujjatlari muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularda yoshlarning ijtimoiy rivojlanishning asosiy resursi sifatidagi roli ta'kidlangan. Xususan, "O'zbekiston – 2030" taraqqiyot strategiyasida milliy o'zlikni anglash, inson kapitalini rivojlantirish va faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilgan. Bu o'rinda vatanparvarlik davlatchilik, qonun va ijtimoiy kelishuv qadriyatlariga ongli ravishda sodiqlik sifatida qaraladi.

O'zbekistonning yoshlarga oid davlat siyosati vatanparvarlik tarbiyasiga dunyoviy va oqilona yondashuvga yo'naltirilgan bo'lib, uni mafkuralashtirish va aqidaparastlikka yo'l qo'ymaydi. Vatanparvarlik tarbiyasi inson huquqlarini hurmat qilish, huquqiy davlat va ijtimoiy mas'uliyatga asoslangan fuqarolik madaniyatini shakllantirishning kengroq vazifasining bir qismi sifatida qaraladi.

Milliy kontekst, shuningdek, qadriyatlar vorisiyligi manbai bo'lgan tarixiy tajriba va madaniy merosga tayanishni ham nazarda tutadi. Biroq bu tayanch an'anaviylik shaklida emas, balki tarixiy tajribani zamonaviy taraqqiyot uchun manba sifatida falsafiy anglash shaklida amalga oshiriladi. Bunday yondashuv yoshlarda global tahdidlarga chidamli va ijtimoiy rivojlanishning uzoq muddatli maqsadlariga yo'naltirilgan vatanparvarlik ongini shakllantirish imkonini beradi.

Ijtimoiy tuzilmaning murakkablashuvi va global xavf-xatarlarning kuchayishi sharoitida vatanparvarlik nafaqat individual qadriyat yo'nalishi, balki jamiyatning ma'naviy va ijtimoiy barqarorligining tizim hosil qiluvchi omili sifatida ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Falsafiy o'lchovda barqarorlik ijtimoiy tizim va shaxsning tashqi va ichki o'zgarishlar vaziyatida yaxlitlik, o'ziga xoslik va me'yoriy tartibni saqlab qolish qobiliyati sifatida tushuniladi. Vatanparvarlik bu o'rinda shaxsiy va ijtimoiy manfaatlar uyg'unligini ta'minlovchi integrativ qadriyat sifatida namoyon bo'ladi.

Individual ong darajasida vatanparvarlik shaxsning barqaror ma'naviy yadrosini shakllantirishga yordam beradi. U yoshlarning dunyoqarashini asosiy qadriyatlar – mas'uliyat, birdamlik, qonun va ijtimoiy manfaatlarga hurmat atrofida shakllantiradi. Media va konyunktura omillari ta'sirida shakllanadigan vaziyatli o'ziga xosliklardan farqli o'laroq, vatanparvarlik o'zini o'zi anglash uzoq muddatli qadriyat asoslariga tayanadi, bu esa ekzistensial noaniqlik darajasini pasaytiradi va ijtimoiy daxldorlik hissini kuchaytiradi.

Ijtimoiy barqarorlik, o'z navbatida, jamiyatning aksariyat a'zolari uchun umumiy bo'lgan ramzlar, ma'nolar va me'yoriy yo'nalishlarning mavjudligini nazarda tutadi. Vatanparvarlik shaxs va davlat o'rtasidagi ramziy vositachi vazifasini bajaradi, ijtimoiy institutlarga ishonchni shakllantiradi va jamiyat me'yorlarini qonuniylashtiradi. Yoshlar muhitida bu fuqarolik ishtirokiga, konstruktiv muloqotga va ijtimoiy mas'uliyatga tayyorlikda ifodalanadi.

Falsafiy nuqtayi nazardan vatanparvarlikni shaxs erkinligini bo'g'magan holda ijtimoiy tartibni saqlashga qaratilgan qadriyatli ratsionallik shakli sifatida ko'rib chiqish lozim. U tanqidiy fikrlashga qarama-qarshi qo'yilmaydi, aksincha, ijtimoiy jarayonlarga mas'uliyatli va refleksiv munosabatni nazarda tutadi. Bunday vatanparvarlik shaxs va jamiyatning o'zaro bog'liqligini tushunishga asoslangan faol fuqarolik pozitsiyasini rivojlantirishga yordam beradi.

O'zbekiston Respublikasi sharoitida vatanparvarlik ma'naviy va ijtimoiy barqarorlik omili sifatida modernizatsiya islohotlari va huquqiy davlatni mustahkamlash sharoitida alohida ahamiyat kasb etadi. Yoshlarda falsafiy ma'nodagi vatanparvarlikni shakllantirish jamiyatni jipslashtirish, radikal va buzg'unchi g'oyalarning oldini olish, ma'naviy xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shunday qilib, vatanparvarlik nafaqat tarbiyaviy siyosatning elementi sifatida, balki uzoq muddatli istiqbolda jamiyatning barqaror rivojlanishining asosiy manbai sifatida ham namoyon bo'ladi.

Vatanparvarlikning falsafiy tahlili uni tor mafkuraviy yoki hissiy hodisa sifatida emas, balki yoshlarning barqaror ongini shakllantirishda muhim rol o'ynaydigan murakkab aksiologik va mafkuraviy kategoriya sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi. Qadriyatlarning nisbiylashuvi va o'ziga xosliklarning parchalanishi bilan kechayotgan global o'zgarishlar sharoitida vatanparvarlik shaxs dunyoqarashining yaxlitligi va barqarorligini ta'minlaydigan ichki qadriyat yo'nalishi ahamiyatiga ega bo'ladi.

Dunyoviy falsafiy ma'noda anglangan vatanparvarlik yoshlarning individual hayotiy strategiyalarini jamiyat va davlat manfaatlari bilan bog'laydigan qadriyatli ratsionallik shakli sifatida namoyon bo'ladi. U ochiqlik va madaniyatlararo muloqot tamoyillariga zid bo'lmagan holda ijtimoiy mas'uliyat, fuqarolik yetukligi va sodir bo'layotgan jarayonlarni tanqidiy idrok etish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Bunda vatanparvarlik ongi global dunyoga qarshi turmaydi, balki u bilan ongli va konstruktiv o'zaro munosabatlarning asosi bo'lib xizmat qiladi.

Globalashuv muammolarini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, vatanparvarlik ongining o'zgarishi axborot va madaniy muhitdagi o'zgarishlarning muqarrar natijasidir. Biroq, bu jarayonlar vatanparvarlikning yo'qolishiga olib kelmaydi, balki uni qayta ko'rib chiqish va yangi ijtimoiy sharoitlarga moslashtirishni talab qiladi. Falsafiy jihatdan asoslangan vatanparvarlik o'ziga xoslikning yuzaki va buzg'unchi shakllariga qarshi tura oladi, yoshlarning barqaror ma'naviy-axloqiy yo'nalishlarini shakllantiradi.

O'zbekiston Respublikasining milliy konteksti va amalga oshirilayotgan davlat siyosati fuqarolik madaniyati va ma'naviy xavfsizlikning elementi sifatida vatanparvarlikni shakllantirish uchun institutsional va qadriyatli shart-sharoitlarni yaratadi. Dunyoviy tamoyillar, huquqiy davlat va inson kapitalini rivojlantirishga yo'naltirilganlik vatanparvarlik tarbiyasini zamonaviy falsafiy va ijtimoiy bilimlar tizimiga integratsiyalash imkonini beradi.

Umuman olganda, vatanparvarlik ma'naviy va ijtimoiy barqarorlikning muhim omili bo'lib, qadriyatlar davomiyligini, jamiyatning jipslashuvini va yoshlar dunyoqarashining barqarorligini ta'minlaydi. Ushbu kategoriyaning falsafiy tushunish global muammolar va milliy taraqqiyot sharoitida yoshlarning fuqarolik identifikatsiyasini shakllantirish amaliyotini yanada takomillashtirish va fanlararo tadqiqotlar uchun imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Appadurai A. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization* / A. Appadurai. – Minneapolis: University of Minnesota Press, 1996. – 229 p.
2. Bauman Z. *Liquid Modernity* / Z. Bauman. – Cambridge: Polity Press, 2000. – 288 p.
3. Beck U. *World Risk Society* / U. Beck. – Cambridge: Polity Press, 1999. – 240 p.
4. Bell D. *The Cultural Contradictions of Capitalism* / D. Bell. – New York: Basic Books, 1976. – 480 p.
5. Buzan B., Wæver O., de Wilde J. *Security: A New Framework for Analysis* / B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde. – Boulder: Lynne Rienner Publishers, 1998. – 239 p.
6. Castells M. *The Power of Identity* / M. Castells. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. – 464 p.
7. Etzioni A. *The Spirit of Community: Rights, Responsibilities, and the Communitarian Agenda* / A. Etzioni. – New York: Crown Publishers, 1993. – 256 p.
8. Fukuyama F. *Identity: The Demand for Dignity and the Politics of Resentment* / F. Fukuyama. – New York: Farrar, Straus and Giroux, 2018. – 256 p.
9. Giddens A. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age* / A. Giddens. – Cambridge: Polity Press, 1991. – 264 p.
10. Gray J. *Enlightenment's Wake: Politics and Culture at the Close of the Modern Age* / J. Gray. – London: Routledge, 1995. – 280 p.
11. Huntington S. P. *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order* / S. P. Huntington. – New York: Simon & Schuster, 1996. – 368 p.
12. Kaldor M. *New and Old Wars: Organised Violence in a Global Era* / M. Kaldor. – Cambridge: Polity Press, 2012. – 256 p.

13. MacIntyre A. After Virtue: A Study in Moral Theory / A. MacIntyre. – Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1981. – 336 p.
14. Nye J. S. Soft Power: The Means to Success in World Politics / J. S. Nye. – New York: PublicAffairs, 2004. – 256 p.
15. Ricoeur P. Oneself as Another / P. Ricoeur. – Chicago: University of Chicago Press, 1992. – 372 p.
16. Taylor C. Sources of the Self: The Making of the Modern Identity / C. Taylor. – Cambridge: Harvard University Press, 1989. – 520 p.
17. Walzer M. Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations / M. Walzer. – New York: Basic Books, 1977. – 368 p.